

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 02
Rotel 0202

DOM
2010-01-13
Stockholm

Mål nr
T 4037-09

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2009-04-17 i mål nr T 15515-06, se bilaga A

KLAGANDE

Sara Larsson, 750410-7520
Hudiksvägen 43
824 33 Hudiksvall

Ombud: Advokat Tomas Krokström
Krokströms Advokatbyrå AB
Box 24
824 21 Hudiksvall

MOTPART

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ), 502010-9681
106 50 Stockholm

Ombud: Jur. kand. Ylva Fransson
Advokatfirman Bastling & Partners
Kungsgatan 26
111 35 STOCKHOLM

SAKEN

Försäkringsersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Med ändring av tingsrättens domslut, punkten 1, förpliktar hovrätten Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ) att till Sara Larsson utge dels 131 055 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 4 oktober 2006 till dess betalning sker, dels årlig livränta med 102 130 kr från den 1 januari 2006 till dess hon fyller 65 år.

2. Med ändring av tingsrättens domslut, punkten 2, förordnar hovrätten att Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ) ska ersätta Sara Larsson för rättegångskostnader vid tingsrätten med 209 954 kr, varav 175 000 kr avser

Dok.Id 861468

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 2	08-561 670 00 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	08-561 675 09	måndag – fredag 09:00-15:00

ombudsarvode inklusive mervärdesskatt, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från den 17 april 2009 till dess betalning sker.

3. Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ) ska ersätta Sara Larsson för rättegångskostnader i hovrätten med 85 813 kr, varav 80 000 kr avser ombudsarvode inklusive mervärdesskatt, jämte ränta på det först nämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från den 13 januari 2010 till dess betalning sker.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Sara Larsson har yrkat att hovrätten ska bifalla käromålet och befria henne från skyldighet att ersätta Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ) (Länsförsäkringar) för rättegångskostnader vid tingsrätten.

Länsförsäkringar har bestritt ändring. Bolaget har – som vid tingsrätten – vitsordat av Sara Larsson yrkade kapitalbelopp och ränta som skäligen i sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Parterna har åberopat samma grunder och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som vid tingsrätten. De har också åberopat samma bevisning som där.

Den muntliga bevisningen har i hovrätten lagts fram genom uppspelning av tingsrättens upptagningar.

Sara Larssons talan i målet avser försäkringsersättning för arbetsförmåga i anledning av en trafikolycka den 8 februari 1996. Det är ostridigt att Sara Larsson vid trafikolyckan ådrog sig en nackskada som medförde fysiska besvär och viss s.k. medicinsk invaliditet, samt att Sara Larsson varit arbetsförmögen under den period som hennes anspråk i målet avser. Vad Länsförsäkringar har invänt mot Sara Larssons talan är att hennes arbetsförmåga inte har något samband med olyckan utan har andra orsaker.

Avgörande för målets utgång är därmed frågan om orsakssamband mellan olycka och arbetsförmåga. Som tingsrätten angett måste Sara Larsson, för att vinna framgång med sin talan, göra klart mera sannolikt att hennes arbetsförmåga beror på trafikolyckan än att oförmågan skulle ha förelegat oberoende av olyckan.

Såvitt avser de faktiska förhållanden som har betydelse för sambandsbedömningen kan, utöver vad som angetts ovan, inledningsvis följande konstateras.

Ingen uppgift om någon med trafikolyckan konkurrerande skadehändelse – vare sig före eller efter olyckan – har förekommit i målet. Det har heller inte påståtts att Sara Larsson före olyckan haft nack- eller värkproblem av sådan omfattning att detta föranlett henne att sjukskriva sig en enda dag. Länsförsäkringar har hänvisat till en journalanteckning, gjord efter olyckstillfället, av vilken det framgår att Sara Larsson ”haft en del problem med nackstelhet och huvudvärk innan olyckan”. Sara Larsson har dock, när hon hörts, förklarat att hon före olyckan mådde bra och varken hade fysiska eller psykiska besvär, samt att den enda huvudvärk hon tidigare hade upplevt var spänningshuvudvärk när hon var 11 år vilken förorsakades av att hon behövde glasögon.

Vid trafikolyckan uppkom ostridigt en akut försämring av Sara Larssons hälsotillstånd. Hon uppsökte omedelbart läkare och av hennes egna uppgifter, som vinner stöd i akutjournalen, framgår att hon kände smärta i nacken (halsryggen). Som framhållits av Länsförsäkringar sjukskrevs dock inte Sara Larsson omedelbart. Under en period efter olyckan erhöll Sara Larsson istället ersättning som arbetslös, delvis i form av s.k. aktivitetsstöd då hon deltog i kurser genom AMI. Hon arbetade också under en dryg månads tid som butiksbiträde i november-december 1996. Hon sjukskrevs därefter och har inte återgått i arbete. Sara Larsson har uppgett att skälet till att hon inte sjukskrevs direkt i anslutning till olyckan – och till att hon under en kortare period återgick i arbete – var att hon på grund av en utebliven inkomstanmälan inte var berättigad till sjukersättning. Av en journalanteckning från maj 1996 framgår att hon då uttryckte besvikelse över detta. Sara Larsson har i förhör även uppgett att hon under perioden före sjukskrivningen upplevde mycket smärta och åt en stor mängd värktabletter för att ”orka med dagen”, samt att hon under den månad hon arbetade ”låg hela dagarna” när hon inte var på arbetsplatsen.

Det har inte påståtts i målet att Sara Larsson vid något tillfälle efter olyckan skulle ha varit besvärsfri. Länsförsäkringar har dock gjort gällande att Sara Larssons besvär successivt tilltagit långt efter olyckan och att nya besvär har tillkommit. Bolaget har

därvid hänfört sig till vissa journalanteckningar. Av en anteckning från ett läkarbesök den 3 maj 1996 framgår att Sara Larsson då kände sig bättre i nacken och vissa dagar inte alls hade huvudvärk. Av anteckningar från besök på ett s.k. rehab-center framgår bl.a. följande. I november 1998 uppgav Sara Larsson att värken kom och gick och att hon upplevde mer kräkningar och yrsel än tidigare och att detta följde parallellt med smärtan. I maj 1999 uppgav hon att aktuella besvär nu innefattade ständig huvudvärk från bakhuvudet och upp bakom ögonen mot öronen, att hon aldrig var besvärsfri i det avseendet, samt att hon upplevde något ökade besvär från rörelseapparaten.

Sara Larsson har, när hon hörts i målet, uppgett bl.a. följande om besvärsutvecklingen. Hon har haft problem med nacken alltsedan olyckan. Nackvärken har gett huvudvärk och värk i käken vilket lett till att hon vissa dagar kräcks och inte kunnat kliva ur sängen. Hon har haft domningar i händerna. Hon har även haft problem med axlar, armar och rygg och ”allt sitter ihop”. Hon har, utom i samband med en graviditet, tagit tabletter mot värken. Omfattningen av hennes problem har i viss mån varierat, beroende på hur mycket medicin hon tagit.

Flertalet sakomständigheter är således ostridiga, men parterna är oense om det sätt på vilket Sara Larssons besvärsbild utvecklats.

I målet har läkare hörts på såväl Sara Larssons som Länsförsäkringars begäran. Läkarnas bedömningar skiljer sig åt. Det finns i fall som dessa, rent principiellt, inte anledning att ge försteg åt den enes eller andres bedömning. Speciell kompetens på området ska beaktas, men avgörande är ytterst vilka skäl som respektive läkare åberopar för sina slutsatser (se rättsfallet NJA 2001 s. 657).

Tingsrätten har redogjort för vad de olika läkarna uppgett. Någon uttrycklig enighet avseende de kriterier som ska beaktas vid bedömningen av frågan om orsakssamband har inte förekommit. Samtliga läkare synes dock ha utgått från att en inledande förutsättning är att en skadehändelse förekommit med akut skada av viss karaktär, samt att den förutsättningen i det aktuella fallet är uppfylld. De av Länsförsäkringar åberopade läkarna – Jan-Edvin Olsson, Charlotte Sachs och Gustaf Neander – har dock med olika grad av säkerhet uttalat att Sara Larssons senare symptombild och

arbetsförmåga beror på något annat än trafikolyckan. De har främst fäst vikt vid att Sara Larsson en tid efter olyckan fått tillkommande besvär, vilket enligt dem inte är konsekvent med besvärsutvecklingen vid en whiplashskada (den traumatiska principen). De har istället ansett att utvecklingen liknar den vid sjukdomsliknande tillstånd. Något påstående om att Sara Larsson har diagnostiserats med någon viss sjukdom har inte förekommit, men de av försäkringsbolaget åberopade läkarna har framhållit att besvär av detta slag inte sällan uppkommer utan känd orsak. Charlotte Sachs har anfört att de besvär Sara Larsson uppvisat kan ha samband med hennes psykosociala situation. De läkare som Sara Larsson åberopat – Thomas Walan och Åke Nyström – har vid olika tillfällen behandlat henne. De har båda bedömt att Sara Larssons besvär beror på trafikolyckan och därvid framhållit bl.a. att Sara Larsson haft besvär sedan kollisionsögonblicket, att besvären är sådana som kan uppstå efter en whiplashskada och att det inte finns någon alternativ förklaring till besvären.

Vid värderingen av de skäl läkarna gett för sina slutsatser måste beaktas vilket underlag de haft tillgång till vid bedömningarna och hur de uppfattat underlaget. De av Länsförsäkringar åberopade läkarna har – i likhet med försäkringsbolaget när detta utfört sin talan – vid bedömningen av besvärsutvecklingen utgått från skriftlig dokumentation som huvudsakligen utgjorts av journalanteckningar. Sådana anteckningar är generellt sett ett viktigt underlag. Det bör dock beaktas att de kan vara behäftade med betydande osäkerhet, bl.a. eftersom en journalförande läkare kan ha missuppfattat eller överbetonat något som patienten sagt (se det ovan anförda rättsfallet). Mot den besvärsbild som Länsförsäkringar och de av bolaget åberopade läkarna ansett framgå ur journalerna, där stor vikt har fästs vid enskilda anteckningar, måste ställas den bild som Sara Larsson och de behandlande läkarna beskrivit. Den senare är väl förenlig med den skriftliga dokumentationen sedd som en helhet och framstår som den mer fullständiga. Hovrätten finner sammantaget att Sara Larsson visat att hon efter olyckan haft kontinuerliga besvär på det sätt hon själv angett.

Eftersom de av Länsförsäkringar åberopade läkarna därmed vid sina bedömningar har utgått från en, i vissa avseenden, ofullständig bild av Sara Larssons besvärsutveckling måste deras slutsatser att denna inte är förenlig med en whiplashskada värderas med försiktighet. Därtill kan ifrågasättas om den s.k. traumatiska principen, vilken de

stödjer sig på, ger belägg för att traumatiska skador inte efter en tid kan ge ökade sekundära besvär. Läkarna har – som framkommit – inte gett någon alternativ förklaring till Sara Larssons besvär annat än att de numera kan bero på något sjukdomstillstånd. Sammantaget finner hovrätten att Sara Larsson, med stöd av den utredning hon åberopat, har gjort det klart mera sannolikt att hennes arbetsförmåga beror på trafikolyckan än att så inte är fallet.

Vid den bedömningen är Sara Larsson berättigad till ersättning från Länsförsäkringar. Det råder inte tvist om vilka belopp som ska utgå. Tingsrättens dom ska därmed ändras på så sätt att Sara Larssons käromål bifalls i sin helhet.

Med den utgången ska Länsförsäkringar också ersätta Sara Larsson för rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten. Det belopp hon yrkat för kostnader vid tingsrätten är skäligt. Om beloppet i hovrätten råder inte tvist.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2010-02-10

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Roland Halvorsen, Ulrika Ihrfelt och Ulrika Stenbeck Gustavson samt tf. hovrättsassessorn och David Löfgren, referent. Enhälligt

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 2

DOM
2009-04-17
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 15515-06

PARTER

KÄRANDE

Sara Larsson, 750410-7520
Hudiksvägen 43
824 33 Hudiksvall

Ombud: advokaten Tomas Krokström
Krokströms Advokatbyrå AB
Box 24
824 21 Hudiksvall

SVARANDE

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag, 502010-9681
106 50 Stockholm

Ombud: jur. kand. Ylva Fransson
Advokatfirman Bastling & Partners
Kungsgatan 26
111 35 Stockholm

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
 2. Sara Larsson ska ersätta Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag dess rättegångskostnader med 146 249 kr, varav 104 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta på beloppet 146 249 kr enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess full betalning sker.
-

Dok.Id 674321

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Fleminggatan 14	08-561 652 10 E-post: stockholms.tingsratt.avdelning2@dom.se www.stockholmstingsratt.se	08-561 650 02	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

BAKGRUND

Sara Larsson var med om en trafikolycka den 8 februari 1996. Bilen hon färdades i som passagerare fick sladd och körde in i ett vägräcke. Hon fick smärta i nacken och uppsökte samma dag sjukhuset i Hudiksvall. I journalen från Hudiksvall sjukhus den 8 februari 1996 antecknades följande.

”Trafikolycka. Passagerare i bil som fått sladd och kraschat mot vägräcke. Pat har ej varit avsvimmad. Klagar över smärtor i halsryggen. Inga smärtor för övrigt.” Härutöver antecknades följande. ”Status at: Lite chockad, vaken och orienterad. Hjärta, lungor: Fysikaliskt u a. Buk; Mjuk, oöm. Extremiteter: Inga misstänkta frakturer. Neurol: Rutinreflexer u a. Ls halsrygg: Palp-öm i muskulaturen på höger sida, ej över själva halsryggen. Rörlighet u a. Bedömn, åtgärd: Kontrollerar för säkerhetsskull en halsryggs-rtg, visar ingen skelettskada eller felställning. Pat mår så pass bra och hon får återvända hem, skall vistas hos föräldrarna under natten. Diagnos: Distorsion halsrygg.”

Sara Larsson återgick efter olyckan, kortvarigt, till sitt arbete som butiksbiträde, men har sedan år 1997 varit sjukskriven. Vid skaderegleringen, till följd av trafikolyckan, bedömde Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (Länsförsäkringar) att Sara Larsson orsakats en invaliditet inte överstigande åtta procent och utbetalade ersättning till henne avseende viss inkomstförlust, lyte och men fram till juli månad år 2004. Därefter upphörde Länsförsäkringar med utbetalningarna eftersom bolaget inte ansåg att det förelåg orsakssamband mellan Sara Larssons arbetsförmåga och trafikolyckan. I brev tillställt Sara Larsson, den 11 oktober 2004, meddelades hon att ingen framtida ersättning skulle utgå. Den redan utbetalda ersättningen återkrävdes ej.

YRKANDEN M. M.

Sara Larsson har yrkat följande.

- att tingsrätten ska förplikta Länsförsäkringar att till henne utge ett kapitalbelopp om 131 055 kr avseende inkomstförlust som fördelar sig enligt följande: 20 269 kr för år 2002, 11 630 kr för år 2004 samt 99 156 kr för år 2005, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på kapitalbeloppet från dagen för delgivning av stämningsansökan, den 4 oktober 2006, till dess betalning sker,
- att tingsrätten ska förplikta Länsförsäkringar att från och med den 1 januari 2006 till dess att hon fyller 65 år till henne utge en årlig värdesäkrad livränta med 102 130 kr.

Länsförsäkringar har bestritt yrkandena. Länsförsäkringar har vitsordat kapitalbelopp och ränta som skäliga i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Sara Larsson

Sara Larsson skadades i samband med trafikolyckan den 8 februari 1996 och har på grund av de skador hon åsamkades vid olyckan drabbats av en permanent arbetsoförmåga. Länsförsäkringar, som var det trafikförsäkrande bolaget, ska svara för de inkomstförluster Sara Larsson lider på grund av sina skador.

Länsförsäkringar

Länsförsäkringar har redan utbetalt full och skälig ersättning med anledning av trafikolyckan år 1996. Det saknas samband mellan Sara Larssons arbetsoförmåga och trafikolyckan varför hon inte är berättigad till ersättning för inkomstförlust. Hennes arbetsoförmåga har andra orsaker. Länsförsäkringar vitsordar att Sara Larsson varit med om en trafikolycka och att fordonet var försäkrat hos Länsförsäkringar. Det vitsordas även att hon har rätt till trafikskadeersättning i enlighet med skadeståndslagens regler för de nackbesvär och den invaliditet inte överstigande åtta procent, som hon ådrog sig vid trafikolyckan. Denna ersättning har redan utbetalats.

Det bestrids att olyckan orsakat Sara Larssons arbetsförmåga. Arbetsförmågan beror på tillkommande besvär som inte har samband med trafikolyckan. På grund härav har Sara Larsson inte rätt till ersättning för arbetsförmågan.

UTVECKLING AV TALAN

Sara Larsson

Vid olyckstillfället, när bilen åkte in i ett vägräcke, fick Sara Larsson omgående smärta i nacken och uppsökte läkare, varvid besvären konstaterades. Besvären från nacken kvarstod. Efter olyckan arbetade hon en kort period som butiksbiträde innan butiken gick i konkurs. Hon sjukskrevs helt år 1997. Besvären som uppstod genom olyckan har gjort henne helt arbetsförmögen. Hon har gjort försök att återkomma. Hennes smärtor har från olycksdatumet varit och är än idag konstanta, likartade och arbetshindrande. Hon har inte drabbats av några konkurrerande skadeorsaker. Det finns inga konkurrerade trauman. Hon har försökt bli bättre genom att exempelvis genomgå en operation i USA, vilken gjorde smärtan mindre men inte att arbetsförmågan förbättrades. Det föreligger ett direkt orsakssamband mellan olyckan år 1996 och hennes arbetsförmåga.

Länsförsäkringar

Sara Larssons ärende har varit föremål för skadereglering hos Länsförsäkringar varvid invaliditetsgraden fastställdes och ersättning utbetalades. År 2004 meddelade Länsförsäkringar Sara Larsson att de inte ansåg att något samband förelåg mellan trafikolyckan och arbetsförmågan. Till grund för bedömningen låg ett utlåtande av den 20 september 2003 från professorn i neurologi Jan-Edvin Olsson tillsammans med yttranden från specialisten i ortopedi Gustaf Neander och specialisten i neurologi Charlotte Sachs. Enligt dessa yttranden förelåg inget samband mellan trafikolyckan och arbetsförmågan. Den smärta som Sara Larsson nu upplever är inte skadebetingad.

Direkt efter olyckstillfället uppsökte Sara Larsson sjukhuset, men blev inte sjukskriven. Först senare blev hon sjukskriven under en kortare period, cirka en månads tid. Vid återbesök den 3 maj 1996 uppgav Sara Larsson följande. "...är bättre i

nacke, har inte huvudvärk alls vissa dagar nu och rörligheten är klart bättre. Har kvar utstrålade kraftlöshet i hö arm men mera sällan. Känner sig lite trött och hängig också.” I december 1997 sjukskrevs Sara Larsson av doktor Walan. Sara Larsson uppgav, enligt journalanteckning hos Alfa Rehab, år 1998 - 1999 att besvären i intensitet och duration var längre än tidigare och att besvären försämrats.

Sara Larsson hade redan före olyckan besvär av nackstelhet och huvudvärk. Skadan som hon ådrog sig vid olyckan orsakade henne palpationsömheter på höger sida av nacken. Hennes besvär har successivt försämrats långt efter olyckan och nya besvär har tillkommit i form av kräkningar, ljud- och ljuskänslighet, koncentrationsbesvär, minnespåverkan, domningar i fötter samt smärta från brösttrygg och smärta från ländrygg. Magnetrontgen har påvisat degenerativa förändringar och att halsryggens lordos har ersatts av en svag böjning. Enligt Länsförsäkringars uppfattning har olyckan gett upphov till lätta muskulära besvär i nacken vilka medfört en medicinsk invaliditet inte överstigande åtta procent. De med tiden ökande besvären, tillkommande besvär och arbetsförmågan som inträtt två år efter trafikolyckan har andra orsaker än trafikolyckan. Sara Larsson skulle ha varit arbetsförmögen oavsett olyckan och någon rätt till ersättning för inkomstförlust föreligger således inte.

BEVISNING

På Sara Larssons begäran har förhör ägt rum med henne själv under sanningsförsäkran samt vittnesförhör hållits med läkarna Åke Nyström och Thomas Walan.

På Länsförsäkringars begäran har vittnesförhör ägt rum med läkarna Jan-Edvin Olsson, Charlotte Sachs och Gustaf Neander.

Länsförsäkringar har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Det är i målet ostridigt att Sara Larsson skadades vid trafikolyckan i februari 1996.

Sara Larsson har påstått att hon åsamkats permanent arbetsförmåga till följd av de skador hon ådrog sig vid olyckan. Tingsrätten har nu att pröva huruvida dessa skador orsakat arbetsförmågan.

Sara Larsson har i huvudsak uppgett följande.

Före olyckan mådde hon bra och hade varken fysiska eller psykiska besvär. Hon deltog dagligen i sportaktiviteter och enda gången hon upplevde huvudvärk var när hon hade spänningshuvudvärk på grund av att hon var i behov av glasögon. Vid olyckstillfället satt hon i det främre passagerarsätet och kastades, mellan framsätena, långt bak. Nacken drogs sidledes. Hon upplevde det som om hon satt i baksätet. När chocken släppte upplevde hon det som om huvudet satt på en pinne. Hon hade ingen styrsel i huvudet och fick nackkrage. Hennes kropp kändes bortdomnad och hon fick omgående smärta i nacken samt väldig huvudvärk. På sjukhuset blev hon undersökt, fick smärtstillande och blev röntgad. Inledningsvis trodde hon att smärtan skulle gå över men värken fortsatte i veckor. Hon blev inte sjukskriven vid olyckstillfället eftersom hon inte var berättigad till sjukersättning. Anledningen till det var att hon inte anmält sin årsinkomst till försäkringskassan. Läkaren friskskrev henne istället så att hon kunde stämpla. Hon gick ett antal kurser genom AMI och erhöll aktivitetsstöd från och med augusti 1996. Hon har varit arbetsförmögen från och med augusti 1996. Under perioden 1996-11-09 till 1996-12-20 återgick hon till sitt tidigare arbete som butiksbiträde för att få sjukpenninggrundande inkomst. I december 1997 blev hon sjukskriven och har inte återgått i arbete efter detta.

Alltsedan olyckan har hon haft problem med nacken. Nackvärken har även gett huvudvärk, värk i käken och öronen vilket har lett till att hon vissa dagar har kräkt och inte kunnat kliva ur sängen. Hon har haft domningar i händerna. Hon har hela tiden haft god rörlighet i nacken. Med undantag för de år hon försökte bli gravid har hon tagit tabletter mot värken. Trots att operationen av doktor Åke Nyström gav klar effekt återgav den henne inte arbetsförmågan. Hennes tillstånd har varit mer eller mindre konstant sedan olyckan. Doktor Thomas Walan utredde henne för fibromyalgi och konstaterade att hon inte led av detta.

Docenten i handkirurgi, plastikkirurgen och ortopeden *Åke Nyström* har anfört bl.a. följande.

Han har haft samtal med och undersökte henne före operationen under en timme. Sara Larsson är en typisk whiplashpatient. Den käksmärta, ljuskänslighet, kroniska huvudvärksbesvär, huvudvärk via örat fram till ögat, svårighet att lyfta upp händerna i luften som hon beskriver är typiska för dessa patienter. Av de besvär Sara Larsson uppvisade kan han dra slutsatsen att besvären härrör från trafikolyckan. Hon var besvärsfri fram till kollisionsögonblicket och därefter, utan latensperiod, uppvisade hon hela mönster av symptom som kvarblev oförändrade fram till operationen. Med undantag för operationen har hennes tillstånd varit oförändrat. För att kunna avgöra samband måste följande bestämmas. Finns ett tidsmässigt samband? Kan traumat/händelsen förklara samtliga symptom som tillsammans bildar problemkomplexet? Finns det en alternativ förklaring? I Sara Larssons fall uppfyller hon dessa kriterier. Doktor Sachs utlåtande avseende Sara Larsson är felaktigt. Att Sara Larssons fall är atypiskt räcker inte för säga att det inte föreligger orsakssamband mellan trafikolyckan och arbetsoförmågan. En minoritet av de skadade personerna får bestående besvär. Det är enligt hans uppfattning ett orimligt påstående att tillståndet kvarstår men att orsaken förändrats. Det finns ingen alternativ/konkurrerande förklaring till hennes smärttillstånd. Enstaka symptom kan förklaras med annat, men hon har hela det problemkomplex som är typiskt för en whiplashskada.

Familjeläkaren *Thomas Walan* har anfört bl.a. följande.

Efter trafikolyckan träffade han Sara Larsson i slutet av 1990-talet och träffade henne därefter regelbundet någon gång per år. Sara Larsson uppvisar en klassisk bild av whiplashskadan genom nackskada och kognitiva störningar. De flesta whiplashskadorna går över men det är inte ovanligt att det blir kvarstående besvär. Hon har mått bättre och sämre i perioder men har aldrig varit besvärsfri. Det finns ingen alternativ förklaring till hennes besvär. Det finns inga konkurrerande orsaker och inga konkurrerande trauman. Det är uppenbart att den skada Sara Larsson åsamkats härrör från trafikolyckan. Att Sara Larsson har en s.k. Buffalo Hump stärker

whiplashdiagnosen. Hans journalanteckning om att Sara Larsson har känslig nacke avser perioden efter olyckan. Skadan, besvären och arbetsoförmågan har samband.

Professorn i neurologi och Trafikskadenämndens sakkunnigläkare *Jan-Edvin Olsson* har anfört bl.a. följande.

I akutjournalen antecknas endast viss palpationsömheter. Sara Larssons subjektiva besvär har delvis ökat medan de objektiva besvären har kvarstått oförändrade. Hon har exempelvis hela tiden haft god rörlighet. De subjektiva besvären kan därför inte anses hänförliga till olyckan. Hon blev bättre några månader efter olyckan men blev sjukskriven först efter ett år. Whiplashskador anses ibland kunna ge bestående besvär men de ger inte nya besvär. Sara Larsson har numera fått en mer generaliserad värk och smärttillstånd såsom vid fibromyalgi, vilket inte är skadebetingat. Sara Larsson är arbetsoförmögen på grund av att hon spänner sig. Det finns även angivet i journaler att hon haft besvär före olyckan och hon har därmed en medfödd svaghet.

Docenten och tidigare överläkaren i neurologi, docenten i anatomi och histologi *Charlotte Sachs* har anfört bl.a. följande.

Vid sambandsbedömning ställs tre krav. Enligt den traumatiska principen måste det finnas en signifikant skadehändelse, de akuta besvären ska ha varit så påtagliga att vävnadsskada uppstått och det ska röra sig om kontinuerliga besvär från den skadade kroppsdelen och besvären är avtagande. Det ska även finnas en rimlig relation mellan den akuta kroppsskadans omfattning och besvären. För whiplashskador brukar besvären vara som allra störst dagen efter nackstukningen och den närmaste veckan. Hos en mindre del av de drabbade kvarstår besvären. Vid sjukdomsliknande tillstånd däremot, där adekvat behandling inte finns, ökar besvären med tiden. Sara Larsson hade besvär redan före olyckan. På skadedagen var hon inte avsvimmad. Hon hade värk i nacken men inte i halsryggen. Hon hade då inga svåra akuta besvär och inga vävnadsskador. Med hänsyn till journalanteckningen befarades inga svårare kroniska men. Sara Larsson uppvisade sedermera nya besvär. Dessa är inte skadebetingade då besvärsförloppet är okarakteristiskt för en enstaka relativt lindrig kroppsskada. Den skadebetingade invaliditeten, som tidigare angetts, understiger de åtta procent som

fastställts och hindrar inte Sara Larsson från förvärvsarbete. Sara Larssons besvär minskade inom adekvat tid, det var en kortvarig arbetsoförmåga och ingen vävnadsskada uppkom. Nackrörligheten har hela tiden varit god. Värkbesvären har ökat som vid ett sjukdomsliknande tillstånd. Det är de subjektiva besvären som har lett till arbetsoförmågan. Degenerationen i halsryggen är varken skadebetingad eller sjuklig. Besvären av värk i nacken utan känd orsak eller av en distorsionssjukdom i halsryggen är samma som för whiplashskador. Den skadehändelse Sara Larsson var med om var tillräcklig för att ge besvär, men orsakade ingen vävnadsskada. De besvär Sara Larsson uppvisat kan inte härledas till viss orsak. Den yrsel som Sara Larsson upplevt kan exempelvis ha många olika orsaker. Den besvärsbild Sara Larsson nu uppvisar kommer inte från olyckan eftersom hon har ett ökande besvärssymptom från år till år och nya besvär har tillstött.

Överläkaren i ortopedi *Gustaf Neander* har anfört bl.a. följande.

För att besvär ska anses ha samband med ett trauma krävs en adekvat skadehändelse, någorlunda tidig dokumentation och kontinuitet i besvären. Vid whiplashskada debuterar besvären inom två till tre dygn, har en tidig topp för att sedan avklinga och i flertalet fall försvinna. Några få personer får bestående besvär men då är det konstanta och inte som i Sara Larssons fall ökande besvär. För whiplashskador är förloppet det karaktäristiska och inte symptomen. Vid sjukdomstillstånd är förloppet konstant eller successivt ökande. Den tidiga sjukdomsjournalen är avgörande. Vid skadehändelsen fanns nacksmärtor utan rörelseinskränkning och Sara Larsson röntgades. Denna besvärsbild lugnade ner sig och besvären kommer och går. Enligt besvärsbilden som beskrevs i journaler kan besvären inte ge arbetsoförmåga efter akuttiden. Det är inte klart övervägande sannolikt att de besvär, som Sara Larsson nu uppger, har samband med skadehändelsen. Sara Larsson skulle med hög sannolikhet vara arbetsoförmögen oberoende av trafikolyckan, i vart fall från år 1998.

Tingsrättens bedömning

Av akutjournalen av den 8 februari 1996 framgår att Sara Larsson ”klagar över smärtor i halsryggen. Inga smärtor för övrigt.” Det antecknas även att ”ls halsrygg är palp-öm i muskulaturen på höger sida, ej över själva halsryggen. Rörlighet u a.” Sara Larsson gör gällande att hennes nackbesvär, whiplashskadan, varit mer eller mindre konstanta sedan trafikolyckan och att skadan gett upphov till hennes arbetsoförmåga. Att så är fallet stöds av Åke Nyström och Thomas Walan som menar att Sara Larssons besvär är typiska för en whiplashskada och har orsakats av trafikolyckan. De menar även att det inte finns någon konkurrerande orsak till besvären. Enligt Jan-Edvin Olsson, Charlotte Sachs och Gustaf Neander drabbades Sara Larsson av nackbesvär vid trafikolyckan, men hennes arbetsoförmåga uppkom inte till följd av dessa. De menar istället att Sara Larsson idag uppvisar nya sjukdomsbesvär som är okarakteristiska för en whiplashskada och anser att besvären inte kan härledas till en viss orsak.

Vid oklarhet om orsakssamband mellan en olycka och försäkringstagarens arbetsoförmåga är det i rättspraxis fastslaget att den som i mål av förevarande slag påstår samband mellan olycka och vissa angivna besvär har att göra det klart mer sannolikt att besvären uppkommit i anledning av olyckan än att de uppkommit av annan orsak. Sara Larsson har därmed att göra det klart mer sannolikt att hennes arbetsoförmåga härrör från trafikolyckan år 1996. Ingen av de hörda läkarna har träffat Sara Larsson i anslutning till trafikolyckan. Thomas Walan träffade Sara Larsson först i slutet av år 1997 och Åke Nyström har behandlat Sara Larsson först i mars 2007. Vid övervägande av det anförda finner tingsrätten att det inte förekommit något som ger anledning att sätta någon avgörande tilltro till de bedömningar som de av Sara Larsson åberopade läkarna gjort framför de bedömningar som de av Länsförsäkringar åberopade läkarna gjort.

Det nu anförda innebär att tingsrätten finner att Sara Larsson inte förmått göra det klart mer sannolikt att arbetsoförmågan uppkommit i anledning av trafikolyckan än att den uppkommit av någon annan orsak.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Sara Larsson ersätta Länsförsäkringar dess rättegångskostnader i målet. Sara Larsson har vitsordat Länsförsäkringars rättegångskostnader som skäligen och för sig.

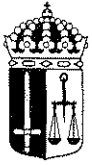
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga (Dv 401)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha inkommit till tingsrätten senast den 8 maj 2009. Prövningstillstånd krävs.

Ulrika Tengelin

Göran Larnefeldt

Andrea Johansson

SVEA HOVRÄTT

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra detta genom att skriva till Högsta domstolen.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till hovrätten. Den ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast

1. om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen, eller
2. om det finns synnerliga skäl till en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet),
3. den ändring i avgörandet som klaganden yrkar,
4. varför klaganden anser att avgörandet ska ändras,
5. de omständigheter som klaganden åberopar till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas,
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska styrkas med varje bevis.